

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ”
(для бакалаврів, спеціалістів)

МАУП

Київ 2006

Підготовлено доцентом кафедри психології *А. М. Львовичкіною*

Затверджено на засіданні кафедри психології
(протокол № 8 від 10.03.06)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Львовичкіна А. М. Навчальна програма дисципліни “Психологічне консультування” (для бакалаврів, спеціалістів). – К.: МАУП, 2006. – 26 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Психологічне консультування”, теми контрольних робіт, вказівки до виконання контрольної роботи, питання для самоконтролю, ситуаційні задачі, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2006

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета вивчення дисципліни “Психологічне консультування” – забезпечити професійну компетентність практичних психологів у сфері підготовки та кваліфікованого проведення психологічного консультування.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен *знати*:

- предмет і об’єкт психологічного консультування;
- методологічні підходи до вивчення основ психологічного консультування;
- основні методи, що застосовуються у процесі психологічного консультування;
- сфери застосування психологічного консультування;
- напрями та види психологічного консультування;
- конкретні методики психологічного консультування;
- проблеми психологічного консультування;

уміти:

- подавати психологічну допомогу у вигляді консультації різним категоріям населення;
- застосовувати методи консультативної допомоги у практиці;
- проводити психологічне консультування у таких сферах: управління, маркетинг і реклама, освіта, сім’я і шлюб, політика;
- використовувати нові методи та техніки у практиці психологічного консультування.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН дисципліни

“ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ”

№ пор.	Назва змістових модулів і тем
1	2
	Змістовий модуль 1. Загальні проблеми психологічного консультування
1	Проблема визначення поняття “психологічне консультування”
2	Сучасні вимоги до особистості та професійної готовності психолога-консультанта

1	2
3	Змістовий модуль 2. Психологічне консультування як форма психологічної допомоги особистості
4	Підходи до технології консультативної взаємодії
4	Сучасні напрямки консультативної психології
	Змістовий модуль 3. Сфери психологічного консультування
5	Психологічне консультування з проблем управління
6	Психологічне консультування з проблем ринку та підприємництва
7	Психологічне консультування у сфері освіти
8	Психологічне консультування з проблеми сім'ї і шлюбу
9	Психологічне консультування в політиці
	Змістовий модуль 4. Психологічна експертиза
	Змістовий модуль 5. Сучасні технології роботи психолога-консультанта
Разом годин: 216	

ЗМІСТ
дисципліни

“ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ”

Змістовий модуль 1. Загальні проблеми психологічного консультування

Тема 1. Проблема визначення поняття “психологічне консультування”

Психологічна допомога як змістовна основа психологічного консультування. Місце психологічного консультування у системі психологічної допомоги. Основні завдання психологічного консультування. Основні принципи психологічного консультування. Індивідуальна та групова форми роботи психолога-консультанта та основні випадки їх застосування. Структура процесу консультування. Психологічна проблема як головний компонент об'єкта праці психолога.

Література [1; 2; 6; 12; 17; 23; 27; 28; 36]

Тема 2. Сучасні вимоги до особистості та професійної готовності психолога-консультанта

Роль і місце консультанта в консультуванні. Вимоги до особистості консультанта — модель ефективного консультанта. Психограма та професіограма консультанта. Система цінностей консультанта. Вплив професійної діяльності на особистість консультанта. Професійна підготовка консультанта.

Література [6; 7; 10; 17; 23; 36]

Змістовий модуль 2. Психологічне консультування як форма психологічної допомоги особистості

Тема 3. Підходи до технології консультативної взаємодії

Консультативний контакт. Терапевтичний клімат. Фізичні компоненти терапевтичного клімату. Емоційні компоненти терапевтичного клімату. Особливості підтримання терапевтичного клімату. Перенос і контрперенос у консультуванні. Основні етапи психологічного консультування: підготовка; перша зустріч; ознайомлення із проблемою; входження в ситуацію психологічної допомоги; психологічне обстеження (діагностування) особистості або групи чи організації; планування дій (розробка стратегій консультативної допомоги); реалізація психологічної допомоги; завершення консультативної допомоги.

Література [2; 6; 12; 17; 23]

Тема 4. Сучасні напрями консультативної психології

Психодинамічний напрям у консультуванні. Теоретичні основи психодинамічного напрямку. Поняття про захисні механізми психіки. Концепції З. Фрейда, К. Юнга, А. Адлера та неофрейдистів. Консультативний процес і психотехніка психодинамічного напрямку.

Біхевіористський напрям і необіхевіоризм у консультуванні. Основні поняття та техніки.

Когнітивний напрям у консультуванні: основні поняття і техніки.

Екзистенційний підхід у консультуванні. Гуманістичне та клієнт-центроване консультування.

Гештальттерапія Ф. Перлза.

Література [3; 4; 6; 7; 16; 17; 19; 23; 25–28; 32; 34; 35; 38–43; 49]

Змістовий модуль 3. Сфери психологічного консультування

Тема 5. Психологічне консультування з проблем управління

Сутність консультування у сфері управління. Процес кадрового консультування та його етапи. Психологічне консультування з проблем формування (чи оптимізації) сприятливого соціально-психологічного клімату в організації: методи діагностування соціально-психологічного клімату (СПК), психологічне обстеження персоналу та керівника організації. Звіти про психологічне обстеження в організації. Надання психологічної допомоги менеджеру з метою підвищення його психологічної компетентності; згуртування колективу; забезпечення ціннісно-орієнтаційної єдності (ЦОЕ).

Психологічне консультування з проблем підбору кадрів. Діагностування персоналу, формування рекомендацій з підбору кадрів відповідно до специфіки професії. Психологічне консультування менеджерів з проблем оптимізації ділового спілкування та розвитку комунікативних і організаторських здібностей працівників. Застосування групових методів психологічної допомоги в організаціях.

Психологічне консультування з проблем попередження та вирішення конфліктів. Діагностування стилів поведінки індивідів у конфліктних ситуаціях. Соціально-психологічний аналіз конфліктів, формулювання рекомендацій, посередництво у конфліктах. Консультування менеджерів з проблем оптимізації стилю керівництва і вдосконалення особистості керівника.

Література [5; 11; 21; 22; 29; 36; 37]

Тема 6. Психологічне консультування з проблем ринку та підприємництва

Психологічний аналіз маркетингу як комплексної системи організації виробництва і збуту продукції, що орієнтована на задоволення потреб конкретних споживачів. Збирання психологічної інформації про клієнтів.

Психологічне консультування у сфері реклами. Функції психолога щодо забезпечення рекламної кампанії. Застосування знань з психології у сфері консультування з питань реклами. Участь психолога у процесі підготовки реклами. Технологія застосування фокус-груп у рекламному бізнесі.

Література [36; 37; 44; 48]

Тема 7. Психологічне консультування у сфері освіти

Основні напрями консультативної роботи психолога в навчальних закладах: надання психологічної допомоги дітям у вирішенні проблем самовизначення, соціально-психологічної адаптації, збереження психічного здоров'я, формулювання Я-концепції, оптимізації психологічного статусу.

Консультування педагогів з вирішення їхніх професійних проблем і розвитку педагогічних здібностей. Консультування керівників навчальних закладів з питань вирішення конфліктних ситуацій у колективі, оптимізації соціально-психологічного клімату, поліпшення стилю керівництва та ділового спілкування.

Психологічне консультування батьків з проблем оптимізації сімейного виховання, міжособистісних стосунків, взаємин із дітьми, психологічної підтримки особистості дитини, оптимізації взаємодії батьків з навчально-виховним закладом з психологічних аспектів професійної орієнтації дітей. Ініціювання психологом замовлень на психологічну консультацію.

Психологічне консультування батьків з проблем профілактики важковиховуваності та правопорушень, алкоголізму, наркоманії, токсикоманії. Підвищення психологічної компетентності усіх учасників навчально-виховного процесу.

Психологічне консультування з проблем оцінки ефективності праці закладів освіти.

Література [1; 2; 10; 12; 21; 22; 31]

Тема 8. Психологічне консультування з проблеми сім'ї і шлюбу

Основні завдання психологічного консультування з проблем сім'ї і шлюбу. Типові проблеми шлюбу та сім'ї, що вимагають психологічного консультування: хвороба одного із членів сім'ї, конфлікти в сім'ї або сім'ї із соціальним оточенням, кризові періоди в житті сім'ї та ін. Психологічний аналіз труднощів, що виникають у сім'ї. Соціально-економічні умови способу життя та проблеми, що виникають у сім'ї.

Характеристика основних етапів сімейної консультації: розігрів, зняття перешкод, заключення контракту, прояснення ситуації. Використання психологічних методик і психотехнік у психологічному консультуванні з сімейних проблем.

Література [1; 2; 5; 28; 46; 47]

Тема 9. Психологічне консультування в політиці

Специфіка особистості політика та його ставлення до психолога-консультанта. Основні напрями діяльності психолога у сфері політики: участь у розробці та прийнятті рішень; аналіз динаміки суспільної думки та пошук впливу на настанови і настрої людей (аналіз і прогноз на основі даних інтерв'ю, телефонних опитувань, фокус-груп); оптимізація образу влади або політичної структури; створення психологічних портретів опонентів і політичних партнерів; участь у подоланні та профілактиці конфліктів; консультації щодо ведення переговорів і налагодження відносин. Проблема ефективності психологічного консультування у сфері політики.

Література [5; 11; 12; 15; 18]

Змістовий модуль 4. Психологічна експертиза

Основні проблеми, що потребують психологічної експертизи. Види психологічної експертизи. Мета психологічної експертизи. Принципи психологічної експертизи. Етапи психологічної експертизи. Розробка змісту експертного висновку. Вимоги до експертного висновку.

Психологічні вимоги до експерта-консультанта. Гуманістична спрямованість особистості експерта-психолога та психологічної експертизи.

Література [17; 23; 29]

Змістовий модуль 5. Сучасні технології роботи психолога-консультанта

Консультативна бесіда як основний метод роботи психолога-консультанта. Структура бесіди: початок; розпитування клієнта; психокорекційна дія; завершення. Вимоги до діалогу з клієнтом: обмеження ролі консультанта в діалозі; наближення стилю мовлення консультанта до стилю мови клієнта; обмеженість і точність висловлювань консультанта. Вербальний і невербальний контакти з клієнтом. Психодіагностична робота з клієнтом. Застосування методів візуальної психодіагностики в консультативній роботі. Методи соціально-психологічної діагностики організації: спостереження, інтерв'ю, анкетування, соціометрія, тестування.

Групові методи психологічного консультування. Фокус-групи як групові напівстандартизовані інтерв'ю. Активне соціально-психоло-

гічне навчання (АСПН) у психологічному консультуванні. Психокорекційні групи та їх види. Використання групового тренінгу у психологічному консультуванні. Основні процедури проведення групового тренінгу.

Література [1; 2; 6; 13; 14; 17; 18]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Психологічне консультування як професійна діяльність.
2. Процес психологічного консультування.
3. Основні напрями консультативної психології.
4. Психологічне консультування з проблем управління.
5. Психологічне консультування з питань ринку та підприємництва.
6. Психологічне консультування у рекламі.
7. Психологія реклами.
8. Психологія соціального впливу.
9. Консультування з метою усунення конфліктів.
10. Проблеми психологічного консультування у сфері освіти.
11. Консультування з проблем вибору професії.
12. Консультування з проблем сім'ї.
13. Вирішення конфліктів у сім'ї.
14. Консультування з проблем батьківсько-дитячих стосунків.
15. Особливості психологічного консультування в політиці.
16. Психологічна експертиза.
17. Особливості консультування щодо психоаналізу.
18. Особливості консультування щодо когнітивної психології.
19. Психологічне консультування щодо когнітивної теорії А. Елліса.
20. Особливості консультування у парадигмі гештальттерапії.
21. Консультування щодо гуманістичної психології.
22. Особливості консультування щодо біхевіористського напрямку у психології.
23. Застосування найновіших напрямів психологічної науки у процесі психологічного консультування.
24. Технологія першої консультативної зустрічі.
25. Захисні механізми психіки та робота з ними у процесі психологічного консультування.
26. Консультування з теорії А. Адлера.
27. Особливості консультування з теорії К. Хорні.

28. Особливості консультування з когнітивної теорії А. Бека.
29. АВСД-теорія психологічного консультування.
30. Стан і перспективи розвитку психологічного консультування в Україні.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання контрольної роботи передбачає розвиток навичок самостійного пошуку необхідної інформації, опрацювання та осмислення теоретичного і практичного матеріалу. Вибір теми — довільний.

Контрольна робота виконується в учнівському зошиті або на скріплених сторінках паперу формату А4. На титульній сторінці вказуються: назва дисципліни (“Психологічне консультування”); прізвище, ім’я та по батькові студента; домашня адреса; номер групи. Контрольна робота повинна містити план і список літератури. На останній сторінці ставляться дата виконання роботи та підпис студента. Роботу необхідно здати в наукову частину в установлені терміни.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Предмет і завдання психологічного консультування.
2. Принцип конструктивності у психологічному консультуванні.
3. Основні напрями психологічного консультування.
4. Характеристика консультативного процесу з психоаналізу.
5. Форми психологічного консультування.
6. Характеристика захисних механізмів особистості у психоаналітичному напрямі.
7. Основні принципи психологічного консультування.
8. Характеристика консультативного процесу з біхевіоризму.
9. Психологічні вимоги до особистості психолога-консультанта.
10. Техніки консультування у біхевіоризмі.
11. Зміст професійної компетентності психолога-консультанта.
12. Основні прийоми подання психологічної допомоги у психоаналізі.
13. Основні етапи процесу психологічного консультування.
14. Концепція біхевіоризму і психологічне консультування.
15. До психолога звернувся керівник торгової фірми з приводу конфліктної ситуації, що склалася з головним бухгалтером фірми.
16. Технологія першої консультативної зустрічі.

17. Характеристика консультативного процесу з когнітивізму.
18. Особистісна та професійна готовність психолога до психологічного консультування.
19. Характеристика консультативного процесу з гештальттерапії.
20. Критерії оцінювання діяльності практичного психолога.
21. Когнітивне консультування А. Бека.
22. Проблеми психологічної діагностики щодо процесу психологічного консультування.
23. ABCD-терапія А. Елліса.
24. Основні завдання психологічного консультування.
25. Раціонально-емотивна терапія (РЕТ) А. Елліса.
26. Основні сфери застосування процесу психологічного консультування та їх особливості.
27. Основні поняття психоаналізу З. Фрейда.
28. Застосування принципу конфіденційності у процесі психологічного консультування.
29. Основні поняття індивідуальної психології А. Адлера.
30. Принцип неманіпулятивності психологічного консультування.
31. Поняття про "тріаду К. Роджерса" у психологічному консультуванні.
32. Принцип професіоналізму у процесі психологічного консультування.
33. Консультативний процес і психотехніка психодинамічного напрямку.
34. Принцип причинності у психологічному консультуванні.
35. Гуманістичний напрям у психологічному консультуванні.
36. Принцип нестандартного підходу у психологічному консультуванні.
37. Клієнт-центрований підхід у консультуванні К. Роджерса.
38. Принцип неманіпулятивного підходу у психологічному консультуванні.
39. Психологічне консультування з проблем управління.
40. Принцип недирективності у психологічному консультуванні.
41. Психологічне консультування з проблем менеджменту.
42. Принцип орієнтації на установки клієнта.
43. Психологічне консультування з проблем ринку та підприємництва.
44. Принцип уникнення надмірної оригінальності у психологічному консультуванні.

45. Психологічне консультування у сфері освіти.
46. Принцип підтримки мотивації тривалої роботи в рамках психологічного консультування.
47. Психологічне консультування з проблем сім'ї та шлюбу.
48. Принцип нейтральності консультанта.
49. Психологічне консультування в політиці.
50. Принцип безоціночного прийняття клієнта у психологічному консультуванні.
51. Психологічне консультування з проблем підбору кадрів.
52. Принцип критичного ставлення психолога-консультанта до своїх можливостей.
53. Участь психолога у процесі підготовки реклами.
54. Принцип орієнтації клієнта на вирішення власних проблем.
55. Основні напрями консультативної роботи психолога-практика в навчальних закладах.
56. Принцип добровільності у психологічному консультуванні.
57. Основні завдання психологічного консультування з проблем сім'ї та шлюбу.
58. Принцип комплексного підходу у психологічному консультуванні.
59. Психологічне консультування у сфері реклами.
60. Принцип співробітництва у психологічному консультуванні.

СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

1. До психолога звернулася жінка з такою проблемою: “В неї не складається подружнє життя — чоловік їй зраджує”. Яку стратегію консультування має вибрати психолог?
2. До психолога звернулись батьки дівчинки 11 років, яка ходить до спеціальної школи-гімназії з поглибленим вивченням іноземних мов. Сім'я живе у старому районі великого міста, де немає місця для прогулянок чи ігор. Наприкінці чверті дівчинка стомлюється, скаржиться на головний біль. За таких обставин вона частіше, ніж завжди, хоче ходити в кіно та дивитись детективи. Батьки ж примушують її читати серйозні книжки. Непорозуміння та напруження, що виникають внаслідок цього, пом'якшуються після канікул, але наприкінці чверті все повторюється знову.

- ?? 1. Побудуйте гіпотези щодо причин повторення такої ситуації.
2. Що не враховують батьки у природі дівчинки?
3. Що можна порадити батькам?

3. До сімейної консультації звернулись батьки дівчинки 8 років. Дівчинка страждала від жахливих видінь перед сном досить часто. Коли вона залишається одна у темній кімнаті, виникають образи, схожі на ті, що вона бачила у мультфільмах або про які читала у книжках. Батьки вважають це проявом капризу, оскільки виникли недавно. У ранньому дитинстві дівчинка була жвавою, любила повідати про все, що бачила. Більше ніяких скарг, а ні з боку дівчинки, а ні з боку батьків не було. Дівчинка пішла до школи в 7 років, з навчанням у неї проблем не було.

Психолог розпитував про зміст її видінь. Дівчинка із задоволенням розповідала.

- Ці видіння тебе лякають? — поцікавився психолог.

- Лякають! Але вони такі яскраві, такі цікаві. Дивився як в кіно.

- Вони тобі подобаються?

- Не знаю. Іноді дивився і начебто мурашки по шкірі бігають, але хочеться подивитись продовження.

- ?? 1. Дайте психологічну інтерпретацію ситуації.
2. Змалюйте психологічний портрет цього типу дитини.
3. Про що у подальшому потрібно поговорити з дівчинкою?
4. Що можна порадити батькам у такій ситуації?

4. До консультації служби сім'ї звернулася жінка 35 років і розповіла, що недавно дізналась про те, що чоловік зраджує їй з іншою жінкою. Жінка не знає, що робити. Вона любить свого чоловіка, крім того в них двоє синів. Але як бути зі зрадою чоловіка та чи можна її простити?

- ?? 1. Чи має право психолог-консультант у такій ситуації дати клієнці якусь із порад: “розлучитись” або “зберегти сім'ю”?
2. Якою повинна бути психологічна допомога у такому випадку?

5. До психолога звернулася мати 15-річного сина. Вона принесла із собою “Малюнок сім'ї”, виконаний її сином. На малюнку зображені мати і син спиною один до одного. Незвичайним було також те, що листок складався зі склеєних шматочків. Мати пояснила:

“Після того як син завершив малюнок, я його запитала, коли він в останній раз тримав пілососа (на малюнку син із пілососом). Він відповів: “Що, не подобається?!” і розірвав малюнок. Довелось клеїти”.

Додаткова інформація. Сім'я розпалась майже відразу після народження сина. Тривалий час жили з бабусею та дідусем, які в основному й виконували батьківські обов'язки. Недавно отримали квартиру — відселились. Матері дуже важко спілкуватись із сином. Вона скаржиться на те, що він її не слухається, грубо розмовляє з нею.

?? 1 *Дайте психологічну інтерпретацію сімейних проблем.*

2. *Охарактеризуйте психологічний контакт матері із сином.*

3. *Як їм допомогти налагодити нормальні стосунки?*

6. До служби сім'ї прийшла жінка з такою проблемою. Після розлучення вона та її перший чоловік створили нові сім'ї. Але у неї виникли проблеми з дочкою від першого шлюбу. Дочці 8 років. Вона не хоче жити з вітчимою. У своїй неприязні до матері доходять до ненависті. Вимагає змінити її ім'я на грузинське (рідний батько — грузин), не поважає матір за те, що вона негрузинка. Батько дівчини має іншу сім'ю і брати її до себе не збирається.

?? 1. *Дайте психологічну інтерпретацію ситуації.*

2. *Яка додаткова інформація потрібна для повноцінної консультації?*

3. *Сформулюйте можливі гіпотези щодо причин та подальшого розвитку проблеми, визначте шляхи її вирішення.*

4. *До формулювання якої батьківської позиції потрібно підштовхнути клієнтку?*

7. До психолога звернувся керівник торгової фірми з приводу конфліктної ситуації, що склалася з головним бухгалтером фірми. Бухгалтер, за висловом керівника, — спеціаліст високої кваліфікації, людина чесна та добросовісна. Проте він має такі негативні якості, як дратівливість категоричність, педантизм. Крім того, він рідко змінює свої рішення щодо питань фінансування (через надмірну економність). Усе це дратує керівника фірми, створює напруження у стосунках та заважає робочому процесу.

Керівник, який звернувся до психолога, не хоче звільняти бухгалтера з посади, але й працювати в ситуації, що склалася, дуже складно. У зв'язку з цим керівник попросив психолога допомогти розв'язати конфлікт.

- ?? 1. Як Ви вважаєте, хто потребує допомоги психолога — керівник чи бухгалтер?
2. Чи є для бухгалтера такі якості, як економність та педантичність, негативними?
3. Як психолог порадив би керівнику не звертати увагу на недоліки бухгалтера та сконцентруватися на його позитивних рисах, чи була б така порада кваліфікованою?
4. Як допомогти керівникові фірми в цій ситуації?
8. Завідувач відділу великої фірми, який надає послуги телефонного зв'язку, звернувся до психолога-консультанта з приводу конфлікту між провідними працівниками відділу та іншими, внаслідок чого відділ розколовся на ворогуючі стани. Ситуація, що склалася, дуже заважає роботі, і завідувач відділу звернувся до психолога, обіцяючи, що його фірма не пошкодує а ні часу, а ні коштів для оптимізації атмосфери у трудовому колективі.
- ?? 1. Із чого необхідно розпочинати вирішення цієї ситуації?
2. Які прийоми та методи Ви можете запропонувати керівнику для налагодження стосунків між працівниками?
3. Які психологічні форми роботи бажано використати у відділі для згуртування колективу?
9. Після попереднього відбору на посаду кандидата завідувача залишилися два претенденти: жінка 35 років і чоловік 40 років. Жінка — екстраверт — контактна та життєрадісна, хороший спеціаліст, володіє трьома іноземними мовами, але відрізняється деякою побіжністю в судженнях та поспішністю в діях. Чоловік — інтроверт — типовий кабінетний вчений, добре знає свою справу, володіє іноземними мовами, але відчуває деяку напруженість під час численних контактів з іншими людьми і зазначає труднощі через часту зміну ситуацій. У цілому ж обидва відповідають вакантним посадам.
- ?? Як краще розподілити посадові функції між цими претендентами, щоб оптимально використати їх можливості?

10. Спеціалісту з реклами запропонували зробити рекламу нової газети для телебачення. Зміст рекламного ролика, запропонованого спеціалістом, був таким: “Дівчина зі стрункими ніжками в тфельках на високих підборах йде сходами вгору. На сходах лежать різні (вже відомі читачам) газети. Видно ноги дівчини, що безжально топчуть газети, видно назви газет. Нарешті, на останній сходинці лежить газета, що рекламується. Дівчина вже не топче її, а піднімає, дивиться на неї із захватом, притискує її до грудей і посміхається.

?? Чи грамотно зроблений рекламний ролик? Обґрунтуйте свою відповідь.

11. Відбувається презентація товару косметичної фірми, що намагається завоювати новий ринок. Представник фірми розпочав з того, що повідомив про недоліки своїх конкурентів, на що вистачило 30 хвилин, а згодом розповідав про достоїнства власної продукції протягом години. Після цього презентація закінчилася.

?? Чи правильно організовано презентацію? Обґрунтуйте свою відповідь.

12. Страховий агент, який отримав кілька відмов на свої пропозиції щодо страхування майна, не тільки вирішив покинути свою роботу, а й впав у депресію. Друг порадив йому звернутися до психолога.

*?? 1. Що може зробити психолог-консультант у такому випадку?
2. Які методи психологічного консультування можна використати в цій ситуації?*

13. Спеціалістом з реклами запропоновано рекламний плакат з нового миючого засобу. На плакаті зображено два флакони з миючими засобами, один з них вже відомий споживачеві, інший — новий рекламований засіб, перший — закреслено, а другий обведено кривою у формі сердечка.

?? Проаналізуйте принцип створення цього рекламного плакату. Чи коректно його зображення? Обґрунтуйте свою відповідь.

14. Спеціалістом з реклами запропоновано рекламний плакат з нового прального порошку. На плакаті зображено дві упаковки

прального порошку: на одній надпис — “Звичайний порошок”, на другій — назва нового рекламованого засобу. На плакаті зображено, що новий порошок є ефективнішим.

?? Проаналізуйте принцип створення цього рекламного плакату. Чи коректно його зображення? Обґрунтуйте свою відповідь.

15. До психолога — консультанта звернулася вчителька молодших класів зі скаргою на одного із учнів — Андрія М. Андрій — здібний учень, він швидко запам’ятовує новий матеріал, але водночас, порушує дисципліну у класі — розмовляє із сусідом, балується, б’ється. Вчителька неодноразово його наказувала, записувала зауваження в щоденник. Всі дії вчительки були безрезультатними.

?? 1. Чи правильно сформульовано локус жалоби?

2. Чи є правильними педагогічні заходи вчительки?

3. Запропонуйте свою гіпотезу щодо причин поганої поведінки Андрія на уроках.

4. Які заходи у такому випадку були б ефективними?

16. До психолога-консультанта звернулася мама Ігоря В. з третього класу. Ігор дуже повільно все робить, через це часто спізнюється до школи, не встигає виконувати завдання класної роботи, і тому часто отримує погані оцінки. Суворі дисциплінарні заходи, які застосовуються мамою до хлопчика, безрезультатні.

?? Дайте психологічну інтерпретацію ситуації. Які заходи з боку батьків і вчителів можуть бути ефективними?

17. До журналу “Сімейний консультант” надійшов лист: “Шановний психолог журналу “Сімейний консультант”, пишу Вам цього листа, тому що серце моє наповнене біллю, і крім Вас ніхто не зможе мені допомогти. Моя проблема — 13-річний син. Слава останнім часом став дуже важкою дитиною: він пропускає заняття у школі, обманює, грубіянить. У мене таке враження, що він постійно щось від мене приховує, щось недоговорює... З учителями у школі практично не спілкуюсь, у них тільки одні скарги на Славу — погано вчиться, погано поводить. Шкільного психолога не хочу навіть питати, тому що вони там усі заодно: їм би зробити винними у всьому батьків або сім’ю. Мій перший чоловік після розлучення

тільки надсилає аліменти і не цікавиться сином. Та і зі здоров'ям у Славчика якісь проблеми: як сідаємо у транспорт — втрачає свідомість. Що мені робити? До кого звертатися по допомогу?

?? Складіть можливий перелік заходів щодо психологічної допомоги автору листа.

18. Учениця 3-го класу Іра К. отримала напередодні 1 вересня персональне запрошення директора школи. Адже з лютого місяця вона відмовляється йти до школи... . Минулої зими, коли Ірина прийшла у клас, вона побачила, що її парту чимось забруднена. Вона сказала про це вчительці. Але вчителька відреагувала так: "Йди на місце, нема про що говорити". Ірина за свою парту сісти відмовилася. Вчительку це розсердило: "Не принцеса — прибореш". учениця так і не сіла за парту. Вчителька обурилася і ... витерла парту сама. Іра про все розповіла вдома, і мати забрала її зі школи з ультиматумом: дівчинка прийде до школи тільки після того, як вчительку звільнять за "приниження гідності учениці". Вчительці було внесено догану за некоректність у спілкуванні з ученицею, директор вибачилася перед ученицею та її мамою. Але мати дівчинки не пускає її у школу, порушуючи тим самим Закон України "Про середню освіту".

?? Дайте психологічний аналіз ситуації. Запропонуйте свій варіант дій психолога в цій ситуації.

19. У консультацію звернулася мама першокласника Петра В. Проблема полягала у тому, що хлопчик писав гірше за всіх у класі — криво, неакуратно. Мама неодноразово заставляла хлопчика переписувати домашнє завдання, але він після цього писав ще гірше.

?? Проаналізуйте ситуацію. Що можна порекомендувати мамі учня у конструктивному плані?

20. Десятирічна учениця музичної школи має гарні музичні здібності, сама намагається писати музику. Але під час занять за фахом фортепіано поводить неадекватно. У відповідь на зауваження вчителя або його прохання виправити помилки вона може зовсім перестати працювати і сидітиме, насупившись, або продовжує грати,

не звертаючи уваги на те, що говорить педагог. Вчитель змушений більшу частину уроку витратити на вмовляння та спроби налагодити стосунки з ученицею. Поведінка дівчинки залежить від настрою, який може зіпсуватися через будь-яку дрібницю. Вчитель звернувся до психолога з проханням допомогти розібратися в тому, що робити і чого не робити у таких ситуаціях, як поводитися з ученицею?

?? 1. Побудуйте гіпотези щодо характерологічних особливостей дівчинки.

2. Як реагувати вчителю на такі поведінкові реакції дівчинки?

21. До психологічної консультації звернулася жінка тридцяти років. Вона впевнена, що чоловік зраджує їй зі своєю співробітницею, хоча він заперечує цей факт. Жінка не знає, що їй робити. Вона кохає свого чоловіка, до того ж у них два сини. Але як бути зі зрадами чоловіка і чи можна їх пробачити?

?? 1. Чи має право психолог-консультант у цьому випадку дати клієнтці одну із двох порад: “розлучитися” чи “зберегти сім’ю”?

2. У чому полягатиме психологічна допомога?

22. До психолога звернулася жінка зі скаргою на сина-старшокласника. За словами матері, у сина погана поведінка та різко негативне ставлення до неї. Останнім часом, за півроку до закінчення школи, син почав прогулювати заняття, а тепер і зовсім перестав вчитися. На критику матері і навіть на дружні поради відповідає грубістю. Мати впевнена, що у сина є порушення психіки. Виховувала вона його сама, без батька. З чоловіком розлучилася, коли ще дитина не народилася. “Я для сина нічого не шкодувала, все життя йому ні в чому не відмовляла. Навіть заміж вдруге не вийшла через нього”, — ця думка лунала протягом розповіді матері.

?? 1. Сформулюйте попередні гіпотези щодо можливих причин поведінки юнака.

2. Що, на Вашу думку, потрібно з’ясувати психологу стосовно юнака?

3. Проаналізуйте причини конфлікту матері з сином.

4. Визначіть заходи щодо поліпшення психологічної ситуації.

23. До психолога-консультанта звернувся чоловік 40 років, який програв на виборах у депутати міської ради. У своїй поразці він звинувачував “нечесних конкурентів і продажних виборців”. При цьому він не відмовлявся від боротьби за депутатський мандат на наступних виборах і просив у цьому допомоги психолога.

?? 1. Чи адекватно відображено клієнтом локус скарги?

2. На чому потрібно зосередитися під час підготовки цього претендента на виборах?

24. До психологічної консультації звернувся молодий політик з проханням допомогти йому підвищити ефективність публічних виступів. Клієнт вважає, що його виступи недостатньо переконливі та дохідливі, до того ж він, коли виступає перед великою аудиторією, відчуває скутість і невпевненість.

?? 1. Яким психологічним проблемам передусім треба приділити увагу в цій консультації?

2. Які методи підвищення ефективності публічного виступу можна запропонувати клієнту?

25. Підприємству потрібен бухгалтер. З наведеного переліку психологічних якостей відзначте п'ять, які необхідні насамперед для успішного виконання бухгалтерської роботи, і п'ять, що заважають успішній реалізації його діяльності.

Високе переключення уваги, висока концентрація уваги, логічне мислення, образне мислення, екстравертність, інтровертність, сангвінічний темперамент, холеричний темперамент, флегматичний темперамент, меланхолічний темперамент, усидливість, чесність, залежність від впливу сторонніх, невпевненість у своїх силах, заздрість.

26. Політичному діячу, який представляє одну з відомих партій, необхідно було виступити підряд перед двома зовсім різними аудиторіями: перед працівниками культури та мистецтва і перед інженерно-технічними працівниками. У зв'язку з цим він звернувся до психолога-консультанта з проханням пояснити специфіку та особливості публічного виступу залежно від аудиторії.

?? 1. У чому полягає консультативна допомога в цій ситуації?

2. Яким вимогам передусім повинні відповідати публічні виступи, що розраховані на “раціональну” аудиторію, і яким — на “емоційну”?

27. До психолога звернувся чоловік 45 років, що балотувався на вибори до Верховної Ради і не пройшов. На передвиборчу кампанію було витрачено багато сил, коштів і часу. Він був налаштований тільки на перемогу і не міг уявити такого, що він може програти. Оскільки його надії не справдилися, він відчув себе спустошеним, загубив орієнтири в житті, впав у депресію.

?? 1. Проясніть психологічну ситуацію, що склалася.

2. Які додаткові відомості необхідно отримати про особистість клієнта для успішної консультації?

3. Які психологічні консультативні методи можна використати у цій ситуації, щоб допомогти клієнту впоратися з проблемами, зокрема з депресією?

28. Батько п'ятнадцятирічного хлопчика поскаржився психологу на боягузтво та несміливість свого сина. Ці ознаки, як зазначив батько, були у сина з раннього дитинства, і батько давно намагався боротися з ними. Він змушував хлопчика перемагати свій страх — кидав його у воду у глибокому місці, щоб навчити його плавати, посилав увечері до лісу. Хлопчик у цих випадках боявся, плакав, але батько наполягав, виховував у ньому “мужчину”. Попри все, хлопчик залишався нерішучим і боязким. Він так і не навчився долати свої страхи, більше того, з роками вони посилюлися.

?? 1. Поясніть причини невдалих спроб батька.

2. Які небажані наслідки зумовив хибний стереотип виховання?

3. На що, передусім, повинна бути спрямована консультативна допомога?

29. Фахівець у сфері створення реклами запропонував плакат з реклами одягу. На плакаті переважав чорний колір. Крім того, там було написано — одяг за помірними цінами.

?? Чи вдале, на Ваш погляд, таке рекламне рішення?

30. До психолога звернулася жінка і розповіла про таке: Моя семирічна донька ревнує мене до свого молодшого братика. Коли він був зовсім маленьким, це не особливо виявлялося, а зараз наші стосунки дуже загострилися. Тільки я зроблю їй якесь зауваження, як вона починає скиглити: “Ти мене не любиш, а любиш тільки свого Сашка”. Я починаю себе ловити на тому, що як тільки візьму молодшого на руки, так відразу й опускаю, щоб дочка не приревнувала. Також менше намагаючись звертати увагу на сина при дочці. Але все одно чую: “Мама, чому ти поклала йому більший шматок торту?”, “Ти знову з ним граєшся, а хто гратиметься зі мною?” та ін.

?? 1. Проаналізуйте психологічний клімату сім'ї.

2. Що можна порадити матері?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Абрамова Г. С.* Введение в практическую психологию. — Брест, 1993.
2. *Абрамова Г. С.* Практическая психология. — М., 1997.
3. *Адлер А.* Практика и теория индивидуальной психологии. — М.: Прогресс, 1995. — 296 с.
4. *Ассаджиоли Р.* Психосинтез. Принципы и техники: Пер с англ. — М.: ЭКСМО-Пресс, 2002.
5. *Берн Э.* Игры, в которые играют люди, люди, которые играют в игры. — СПб., Лениздат, 1992.
6. *Бондаренко А. Ф.* Психологическая помощь: теория и практика. — К.: Укртехпресс, 1997. — 215 с.
7. *Бродли Б. Т.* Рекомендации начинающему практику в центрированной на клиенте терапии / Под ред. А. М. Дружинина. — К., 1997.
8. *Бурлачук Л. Ф., Грабская И. А., Кочарян А. С.* Основы психотерапии. — К., 1999.
9. *Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М.* Словарь-справочник по психодиагностике. — СПб., 2001.

10. *Васьковская С. В., Горноста́й П. П.* Психологическое консультирование: ситуационные задачи. — К.: Выща шк., 1996.
11. *Гірник А. М.* Тренінг комунікативних умінь / За ред. Н. Л. Коломінського. — К., 1995.
12. *Горноста́й П. П., Васьковская С. В.* Теория и практика психологического консультирования. — К.: Наук. думка, 1995.
13. *Вачков И.* Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учеб. пособие. — М., 1999.
14. *Вачков И. В.* Введение в тренинговые технологии. — М., 1998.
15. *Введение в практическую социальную психологию* / Под ред. Ю. М. Жукова, Л. А. Петровской, О. В. Соловьевой. — М.: Смысл, 1996.
16. *Гештальттерапия.* Теория и практика. — М., 2000.
17. *Глэддинг С.* Психологическое консультирование. — СПб.: Питер, 2002.
18. *Емельянов Ю. Н.* Активное социально-психологическое обучение. — Л., 1985.
19. *Зубалий Н. П., Левочкина А. М.* Основы психотерапии: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2001. — 158 с.
20. *Карпова Г. О.* Зміст професійної діяльності керівників рай(міськ)центрів психологічної служби / За ред. Н. Л. Коломінського. — К., 1995.
21. *Коломінський Н. Л.* Психологія педагогічного менеджменту. — К.: МАУП, 1996.
22. *Коломінський Н. Л.* Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект): Моногр. — К.: МАУП, 2000.

Додаткова

23. *Кочонас Р.* Основы психологического консультирования. — М., 1999.
24. *Макшанов С. И.* Психология тренинга. — СПб., 1997.
25. *Маслоу А.* Психология бытия. — М.: Ваклер, 1997. — 304 с.
26. *Мэй Р.* Искусство психологического консультирования. — М.: Класс, 1994. — 133 с.
27. *Нельсон-Джоунс Р.* Теория и практика консультирования — СПб.: Питер, 2001.

28. *Осипова А. А.* Общая психокоррекция: Учеб. пособие для студ. вузов. — М.: ТЦ “Сфера”, 2000.
29. *Основи психолого-управлінського консультування:* Навч. посіб. / Л. М. Карамушка, Н. Л. Коломінський, М. В. Войтович та ін.; За наук ред. Л. М. Карамушки. — К.: МАУП, 2002.
30. *Психоанализ и культура.* Избранные труды Карен Хорни и Эриха Фромма. — М.: Юристъ, 1995. — 624 с.
31. *Рабочая книга школьного психолога* / Под ред. И. В. Дубровиной. — М.: Просвещение.
32. *Роджерс К. С.* Взгляд на психотерапию. Становление человека. — М.: Прогресс, 1994. — 480 с.
33. *Рудестам К.* Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика. — М.: Прогресс, 1990. — 368 с.
34. *Сидоренко Е. В.* Психодраматический и недирективный подход к групповой работе с людьми: Метод. описания и комментарии. — СПб., 1992.
35. *Сидоренко Е. В.* Терапия и тренинг по Альфреду Адлеру. — СПб.: Речь, 2002.
36. *Тобиас Л.* Психологическое консультирование и менеджмент: взгляд клинициста. — М.: Класс, 1997.
37. *Управленческое консультирование:* В 2 т. / Под ред. М. Кубра. — М.: Интерэкспорт, 1992.
38. *Урсано Р., Зонненберг С., Лазар С.* Психодинамическая психотерапия. — М., 1992.
39. *Фрейд З.* Введение в психоанализ: Лекции. — М.: Наука, 1991. — 456 с.
40. *Фрейд З.* Психология бессознательного. — М.: Просвещение, 1989. — 448 с.
41. *Фромм Э.* Бегство от свободы. — М.: Прогресс, 1995. — 312 с.
42. *Фромм Э.* Душа человека. — М.: Республика, 1992. — 415 с.
43. *Шульц Д., Шульц С.* История современной психологии. — СПб.: Евразия, 1998. — 526 с.
44. *Щёкин Г. В.* Как эффективно управлять людьми. — К.: МАУП, 1999.
45. *Эйдемиллер А. Г.* Методы семейной диагностики и психотерапии: Метод. пособие. — М.: Фолиум, 1996.
46. *Эйдемиллер Э. Г., Юстицкий В. В.* Семейная психотерапия. — Л.: Медицина. 1990.

47. *Эйдемиллер Э. Г., Юстицкий В. В.* Психология и психотерапия семьи. — СПб., 1999.
48. *Экономическая психология* / Под ред. И. В. Андреевой. — СПб.: Питер, 2000.
49. *Юнг К.* Тэвистокские лекции. Аналитическая психология: ее теория и практика. — К.: СИНТО, 1995. — 228 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Психологічне консультування”	3
Зміст дисципліни “Психологічне консультування”	4
Теми контрольних робіт	9
Вказівки до виконання контрольної роботи	10
Питання для самоконтролю	10
Ситуаційні задачі	12
Список літератури	22

Відповідальний за випуск *Ю. В. Нешкуренко*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп'ютерне верстання *Г. В. Макуха*

Зам. № ВКЦ-2650

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП